Частична предварителна оценка на въздействието	
Институция: Министерство на правосъдието	**Нормативен акт:** Проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИД на НК)
◉ Не е включен в законодателна/оперативна програма на Министерския съвет	○ Включен е в законодателната/оперативната програма на Министерския съвет за: ……
Лице за контакт: Кристина Лазарова, държавен експерт в дирекция „Съвет по законодателство“	**Телефон и ел. поща:** 02/ 9237 564 K_lazarova@justice.government.bg

1. Проблем/проблеми за решаване:

Проблем 1. Празнота в законодателството след решение № 8 от 24 юли 2025 г., постановено по конституционно дело № 15 от 2024 г., обн., ДВ, бр. 60 от 25 юли 2025 г., с което Конституционният съд на Република България обяви за противоконституционни разпоредбата на чл. 280, ал. 5 от НК – в цялост, и тази на чл. 281, ал. 4 – в частта „или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, ако не е негова собственост“ от Наказателния кодекс (НК). С решението си Конституционният съд отхвърли исканията, с които беше сезиран, да обяви за противоконституционни разпоредбите на чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 от НК.

1.1. *Кратко описание на проблема и причините за неговото възникване:*

Обявената за противоконституционна разпоредба на чл. 280, ал. 5 от НК (нова – ДВ, бр. 67 от 2023 г.) предвижда, че в случаите по ал. 2, т. 5 (организирано от група или организация или извършено по поръчение и/или в изпълнение на решение на организирана престъпна група превеждане през границата на страната на отделни лица или групи от хора без разрешение на надлежните органи на властта или макар с разрешение, но не през определените за това места) превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост.

Разпоредбата на чл. 281, ал. 4 от НК (нова – ДВ, бр. 67 от 2023 г.) предвижда, че в случаите по ал. 2, т. 1 (противозаконно подпомагане на чужденец да пребивава или преминава в страната в нарушение на закона, извършено чрез използване на моторно, въздухоплавателно или друго транспортно средство) превозното средство се отнема в полза на държавата, ако е собственост на дееца, или се налага глоба в размер на пазарната стойност на превозното средство в лева, когато не е негова собственост.

В решението на Конституционния съд се критикуват и разпоредбите на чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 от НК, като се сочи, че „мярката „отнемане“ по чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 НК противоречи на установените в чл. 53, ал. 1 НК общи правила.

1.2. *Възможности за решаване на проблема в рамките на съществуващото законодателство:*

Необходими са законодателни изменения за решаване на констатирания в т. 1 проблем за решаване. Идентифицираният проблем не е възможно да бъде решен в рамките на съществуващото законодателство, чрез промяна на организацията на работа, с институционални мерки, а единствено чрез законодателни изменения и допълнения.

1.3. *Причини действащата нормативна рамка да не позволява решаване на проблема:*

Действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема. Решаването на последиците от обявяването на разпоредби от нормативен акт за противоконституционни може да се постигне единствено със законодателни промени в съответния акт.

1.4. *Задължения, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или от правото на Европейския съюз:*

1.5. *Последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политики:*

Не са извършвани последващи оценки на въздействието на нормативния акт.

1.1. Кратко опишете проблема/проблемите и причините за неговото/тяхното възникване. По възможност посочете числови стойности.

1.2. Посочете възможно ли е проблемът да се реши в рамките на съществуващото законодателство чрез промяна в организацията на работа и/или чрез въвеждане на нови технологични възможности (например съвместни инспекции между няколко органа и др.).

1.3. Посочете защо действащата нормативна рамка не позволява решаване на проблема/проблемите.

1.4. Посочете задължителните действия, произтичащи от нормативни актове от по-висока степен или актове от правото на ЕС.

1.5. Посочете дали са извършени последващи оценки на нормативния акт или анализи за изпълнението на политиката и какви са резултатите от тях?

2. Цели:

Цел 1: Преодоляване на констатираните от Конституционния съд противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – преодоляване на законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни.

Цел 2: Допълване и усъвършенстване на регламентацията на предмета на престъпленията по чл. 343, ал. 3 и 4 и по чл. 343б, ал. 1 – 4 от НК, за да бъдат съобразени измененията на наказателното законодателство със ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г.

Посочете определените цели за решаване на проблема/проблемите, по възможно най-конкретен и измерим начин, включително индикативен график за тяхното постигане. Целите е необходимо да са насочени към решаването на проблема/проблемите и да съответстват на действащите стратегически документи.

3. Заинтересовани страни:

- Министерският съвет;
- Министерството на правосъдието;
- Органите на съдебната власт – съдии, прокурори, следователи;
- Министерството на вътрешните работи;
- Държавна агенция „Национална сигурност“;
- Пострадалите лица по смисъла на чл. 74 от НПК;
- Обвиняеми и подсъдими лица;
- Адвокатите, предоставящи защита по наказателни дела.

С оглед на спецификата на регулираните с проекта на нормативен акт обществени отношения в областта на наказателният процес не е възможно да се посочи точен брой на потенциалните заинтересовани страни.

4. Варианти на действие. Анализ на въздействията:

4.1. По проблем 1: Спешна необходимост от преодоляване на констатираните от Конституционния съд – в решение № 8 от 24 юли 2025 г. по конституционно дело № 15 от 2024 г., противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни.

Вариант 1 „Без действие“:

Описание:

Не се извършват нормативни промени, нито се предприемат други мерки.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

- Не се осигурява преодоляване на констатираните от Конституционния съд – в решение № 8 от 24 юли 2025 г. по конституционно дело № 15 от 2024 г., противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Няма.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Законопроектът не регулира обществени отношения, свързани с дейността на МСП.

Административна тежест:

Не се променя.

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

Вариант 2 „Изменение и допълнение на Наказателния кодекс“:

Описание:

- предвиждат се изменения в Общата част на НК, които ще дадат възможност на законодателя, в случаите, в които предмет или средство на престъплението се явява чуждо имущество, да предвиждат в тежест на виновния да се присъжда неговата равностойност. Предлаганата разпоредба е в съгласие с решението на Конституционнния съд, който отхвърли искането за обявяване за противоконституционна на разпоредбата на чл. 343б, ал. 5 от НК, в която се предвижда да се присъжда равностойността на моторното превозно средство – предмет на престъпление по чл. 343б, ал. 1 – 4 от

НК, когато деецът не е негов собственик. По този начин, в съответствие с мотивната част на решението на Конституционният съд, ще се спази конституционния принцип на равенство на гражданите пред закона. В противен случай лицата, извършили едно и също по вид престъпно деяние, ще се третират по различен начин единствено според това дали моторното превозно средство е собственост на дееца или на друго лице.

- предвижда се в случаите по чл. 280, ал. 2, т. 4 от НК – каналджийство, за което е използвано моторно, въздухоплавателно или друго транспортно средство, превозното средство, послужило за извършване на престъплението (средството на престъплението), да се отнема в полза на държавата, ако принадлежи на виновния, а ако липсва или е отчуждено, да се присъжда неговата равностойност. По този начин разпоредбата на чл. 280, ал. 5 от НК се привежда в съответствие със съответната разпоредба от Общата част на НК – чл. 53, ал. 1, б. „а“ от НК, в която се предвижда, че се отнема в полза на държавата имущество, което принадлежи на виновния и е било предназначено или е послужило за извършване на умишлено престъпление, а когато имуществото липсва или е отчуждено, присъжда се неговата равностойност. Предвижда се когато превозното средство не принадлежи на виновния, в тежест на последния да се присъжда равностойността му.

- разпоредбата на чл. 281, ал. 4 от НК, в частта, в която не е обявена за противоконституционна, се допълва и прецизира в смисъл, че в случаите по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК превозното средство, послужило за извършване на престъплението, се отнема в полза на държавата, ако принадлежи на виновния, а ако липсва или е отчуждено, се присъжда неговата равностойност. По този начин разпоредбата на чл. 281, ал. 4 от НК се привежда в съответствие със съответната разпоредба от Общата част на НК – чл. 53, ал. 1, б. „а“ от НК. Предвижда се когато превозното средство не принадлежи на виновния, в тежест на последния да се присъжда равностойността му.

- адресират се критиките към разпоредбата на чл. 343, ал. 5 от НК, отправени от съдиите, подписали решението на Конституционния съд с особено мнение и разпоредбата на чл. 343, ал. 5 от НК се прецизира, като се предвижда изрично, че в случаите по чл. 343, ал. 3 и 4 от НК съдът ще може да отнеме в полза на държавата въздухоплавателното средство, моторното превозно средство, плавателния съд или специалната машина, ако принадлежи на виновния. Когато въздухоплавателното средство, моторното превозно средство, плавателния съд или специалната машина не принадлежи на виновния ще се присъжда равностойността му.

- предвижда се нова редакция на разпоредбата на чл. 343б, ал. 5 от НК, съобразена с правилата за отнемане на предмета на престъплението в полза на държавата – по чл. 53, ал. 1, б. „б“ от НК (изм. – ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г.). Предлага се в случаите по чл. 343б, ал. 1 – 4 от НК моторното превозно средство да се отнема в полза на държавата, ако принадлежи на виновния, а ако липсва или е отчуждено, да се присъжда неговата равностойност. Когато превозното средство не принадлежи на виновния ще се присъжда равностойността му.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

При този вариант ще се:

- преодолеят констатираните от Конституционния съд – в решение № 8 от 24 юли 2025 г. по конституционно дело № 15 от 2024 г., противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни;

- даде възможност на законодателя, в случаите, в които предмет или средство на престъплението се явява чуждо имущество, да предвижда в тежест на виновния да се присъжда неговата равностойност.

- прецизират разпоредбите на чл. 343, ал. 5 и чл. 343б, ал. 5 от НК по отношение на естеството на отнеманото в полза на държавата превозно средство, като се подчертава, че същото е предмет на престъплението и отнемането му е в съответствие с правилото по чл. 53, ал. 1, б. „б“ от НК. По този начин се преодолява и противоречивата съдебна практика по приложението на закона.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Не се предвиждат негативни въздействия.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Няма.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Не се предвижда въздействие върху малките и средни предприятия.

Административна тежест:

Проектът не регулира предоставянето на административни услуги и не въвежда нови задължения за физическите и юридическите лица и в този смисъл няма отношение към административната тежест за физическите и юридическите лица.

Вариант 3 „НЕНОРМАТИВНА НАМЕСА“:

Описание:

Не е възможно предприемането на организационни мерки. Необходимо е уреждането на проблема с нормативен акт.

Положителни (икономически/социални/екологични) въздействия:

Няма.

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Отрицателни (икономически/социални/екологични) въздействия:

За този вариант са присъщи всички негативни въздействия на Вариант 1.

Дефинираният в т. 1 проблем не може да бъде разрешен чрез организационни мерки

(върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни)

Специфични въздействия:

Не са идентифицирани очаквани специфични въздействия.

Въздействия върху малките и средните предприятия:

Проектът не регулира предоставянето на административни услуги и не въвежда нови задължения за физическите и юридическите лица и в този смисъл няма отношение към административната тежест за физическите и юридическите лица.

Административна тежест: При този вариант не се очаква намаляване на административната тежест за физическите и юридическите лица.

(въздействията върху малките и средните предприятия; административна тежест)

1.1. Опишете качествено (при възможност – и количествено) всички значителни потенциални икономически, социални и екологични въздействия, включително върху всяка заинтересована страна/група заинтересовани страни. Пояснете кои въздействия се очаква да бъдат значителни и кои второстепенни.

1.2. Опишете специфичните въздействия с акцент върху малките и средните предприятия и административната тежест (задължения за информиране, такси, регулаторни режими, административни услуги и др.)

5. Сравняване на вариантите:

Степени на изпълнение по критерии: 1) висока; 2) средна; 3) ниска.

5.1. По проблем 1:

		Вариант „Без действие“	Вариант 2 „Изменение и допълнение на НПК	Вариант 3 „Ненормативна намеса“
Ефективност	**Цел 1:** Преодоляване на констатираните от Конституционния съд противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – преодоляване на законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни. **Цел 2:** Допълване и усъвършенстване на регламентацията на предмета на престъпленията по чл. 343, ал. 3 и 4 и по чл. 343б, ал. 1 – 4 от НК, за	ниска	висока	ниска

		да бъдат съобразени измененията на наказателното законодателство със ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г.				
	Ефикасност	**Цел 1:** Преодоляване на констатираните от Конституционния съд противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – преодоляване на законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни. **Цел 2:** Допълване и усъвършенстване на регламентацията на предмета на престъпленията по чл. 343, ал. 3 и 4 и по чл. 343б, ал. 1 – 4 от НК, за да бъдат съобразени измененията на наказателното законодателство със ЗИДНК, обн.,	ниска	висока	ниска	

		ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г.				
	Съгласуваност	**Цел 1:** Преодоляване на констатираните от Конституционния съд противоречия и несъвършенства на наказателното законодателство, от една страна, а от друга – преодоляване на законовата празнота по отношение на отнемането на моторното превозно средство, послужило за извършване на престъпленията по чл. 280, ал. 2, т. 4 и по чл. 281, ал. 2, т. 1 от НК, което не е собственост на дееца, след обявяването на разпоредбите на чл. 280, ал. 5 и чл. 281, ал. 4, пр. 2 от НК за противоконституционни. **Цел 2:** Допълване и усъвършенстване на регламентацията на предмета на престъпленията по чл. 343, ал. 3 и 4 и по чл. 343б, ал. 1 – 4 от НК, за да бъдат съобразени измененията на наказателното законодателство със ЗИДНК, обн., ДВ, бр. 61 от 29 юли 2025 г.	**ниска**	висока	ниска	

1.1. Сравнете вариантите чрез сравняване на ключовите им положителни и отрицателни въздействия.

1.2. Посочете степента, в която вариантите ще изпълнят определените цели, съгласно основните критерии за сравняване на вариантите:

ефективност, чрез която се измерва степента, до която вариантите постигат целите на предложението;

ефикасност, която отразява степента, до която целите могат да бъдат постигнати при определено ниво на ресурсите или при най-малко разходи;

съгласуваност, която показва степента, до която вариантите съответстват на действащите стратегически документи.

6. Избор на препоръчителен вариант:

По проблем 1: Вариант 2 Нормативна намеса: „Изменение и допълнение на Наказателния кодекс“.

Посочете препоръчителните варианти за решаване на поставения проблем/проблеми.

6.1. Промяна в административната тежест за физическите и юридическите лица от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

○ Ще се увеличи

○ Ще се намали

◉ Няма ефект

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант за решаване на всеки проблем.

1.2. Ако се предвижда въвеждането на такса, представете образуването на нейния размер съгласно Методиката по чл. 7а от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

6.2. Създават ли се нови/засягат ли се съществуващи регулаторни режими и услуги от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

……..……
……

◉ Не

1.1. Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на избрания вариант.

1.2. В случай че се предвижда създаване нов регулаторен режим, посочете неговия вид (за стопанска дейност: лицензионен, регистрационен; за отделна стелка или действие: разрешителен, уведомителен; удостоверителен и по какъв начин това съответства с постигането на целите).

1.3. Мотивирайте създаването на новия регулаторен режим съгласно изискванията на чл. 3, ал. 4 от Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност.

1.4. Посочете предложените нови регулаторни режими отговарят ли на изискванията на чл. 10 – 12 от Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.5. Посочете изпълнено ли е изискването на § 2 от Допълнителните разпоредби на Закона за дейностите по предоставяне на услуги.

1.6. В случай че се изменят регулаторни режими или административни услуги, посочете промяната.

6.3. Създават ли се нови регистри от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми)?

○ Да

……..……
……

◉ Не

Когато отговорът е „Да“, посочете регистрите, които се създават и по какъв начин те ще бъдат интегрирани в общата регистрова инфраструктура.

6.4. По какъв начин препоръчителният вариант въздейства върху микро-, малките и средните предприятия (МСП) (включително по отделните проблеми)?

○ Актът засяга пряко МСП

◉ Актът не засяга МСП

Изборът следва да е съотносим с посочените специфични въздействия на препоръчителния вариант.

6.5. Потенциални рискове от прилагането на препоръчителния вариант (включително по отделните проблеми):

Няма.

Посочете възможните рискове от прилагането на препоръчителния вариант, различни от отрицателните въздействия, напр. възникване на съдебни спорове и др.

7. Консултации:

○ Проведени са консултации

……..

Посочете основните заинтересовани страни, с които са проведени консултации. Посочете резултатите от консултациите, включително на ниво ЕС: спорни въпроси, многократно поставяни въпроси и др.

◉ Предстоят обществени консултации по чл. 26 от Закона за нормативните актове

Законопроектът ще бъде публикуван за провеждане на обществени консултации за срок от 30 дни.

Обобщете най-важните въпроси за обществени консултации. Посочете индикативен график за тяхното провеждане и видовете консултационни процедури.

8. Приемането на нормативния акт произтича ли от правото на Европейския съюз?

○ Да

◉ Не

.

1.1. Посочете изискванията на правото на Европейския съюз, включително информацията по т. 6.2 и 6.3, дали е извършена оценка на въздействието на ниво Европейски съюз, и я приложете (или посочете връзка към източник).

1.2. Изборът трябва да съответства на посоченото в раздел 1, съгласно неговата т. 1.5.

9. Изисква ли се извършване на цялостна предварителна оценка на въздействието поради очаквани значителни последици?

○ Да

◉ Не

(преценка съгласно чл. 20, ал. 3, т. 2 от Закона за нормативните актове)

10. Приложения:

1. Наказателен кодекс

Приложете необходимата допълнителна информация и документи.

11. Информационни източници:

1. https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529

Посочете изчерпателен списък на информационните източници, които са послужили за оценка на въздействията на отделните варианти и при избора на вариант за действие: регистри, бази данни, аналитични материали и др.

12. Име, длъжност, дата и подпис на директора на дирекцията, отговорна за извършването на частичната предварителна оценка на въздействието:

29.7.2025 г.

X

д-р Любомир Талев
Директор на дирекция СЗ
Signed by: Lyubomir Nikolaev Talev